

Roland Erne, Sabina Stan, Darragh Golden, Imre Szabó i Vincenzo Maccarrone

Politicising Commodification. European Governance and Labour Politics from the Financial Crisis to the Covid Emergency

Cambridge University Press. 2024.

Knjiga *Politicising Commodification: European Governance and Labour Politics from the Financial Crisis to the COVID Emergency*, koju su napisali Roland Erne, Sabina Stan, Darragh Golden, Imre Szabó i Vincenzo Maccarrone, analizira kako je Europska unija nakon financijske krize 2008. razvila novi režim ekonomskog upravljanja (New Economic Governance – NEG) koji je produbio komodifikaciju rada i javnih usluga. Knjiga ne počiva samo na analizi dokumenata, nego na kombinaciji terenskog rada, intervjua i institucionalne analize, pristupa koji je izrazito rijedak u istraživanjima EU-a.

Autori su istaknuti istraživači na području europske političke ekonomije, radnih odnosa, industrijskih politika i transnacionalnih društvenih pokreta. Roland Erne bavi se europskom integracijom i transnacionalnom radničkom demokracijom, Sabina Stan istražuje europsku zdravstvenu politiku i migracije, dok ostali autori pridonose analizama komparativnih radnih odnosa, sindikalnih pokreta i političke ekonomije javnih usluga.

Temeljna je teza knjige da NEG nije samo instrument ekonomske stabilizacije, nego mehanizam koji sustavno potiče tržišnu logiku u radnim odnosima i javnim sektorima, često se suprotstavljajući interesima radnika i sindikata. Autori ne promatraju europsku integraciju kroz klasičnu dihotomiju

nacionalnog i supranacionalnog odlučivanja, nego kroz osi komodifikacije i dekomodifikacije. Taj im pristup omogućava da demonstriraju kako se novi oblici ekonomskog upravljanja EU-a sve više oslanjaju na korporativne menadžerske tehnike i kontrolne mehanizme nalik upravljanju transnacionalnim kompanijama.

Knjiga pruža usporednu analizu četiriju zemalja (Njemačke, Italije, Irske i Rumunjske) i triju sektora (prijevoz, vodoopskrbu i zdravstvo), nudeći uvid u utjecaj neoliberalnih politika na Europu te oblike otpora radničkih pokreta.

Prvi dio knjige definira teorijske i metodološke temelje istraživanja. Uvodi ključnu razliku između horizontalne (tržišne) i vertikalne (političke) integracije te objašnjava kako NEG više ne funkcionira kao klasično europsko upravljanje, nego kao model korporativnog menadžmenta koji koristi indikatore uspješnosti, ciljana ograničenja i selektivne preporuke kako bi disciplinirao države članice. Također, razrađuje istraživački dizajn, temeljen na analizi političkih dokumenata, intervjuiima, promatranjima i drugim podacima.

Drugi dio istražuje utjecaj NEG-a na radne odnose i javne usluge. Ovdje se analizira kako su EU politike sve više zadirale u kolektivno pregovaranje, plaće i zapošljavanje. Pritom su zemlje poput Italije i Rumunjske bile podložnije tržišnim reformama nego zemlje poput Njemačke. Također pokazuje kako je NEG omogućio daljnju privatizaciju i smanjenje financiranja javnih usluga, što je izazvalo širok otpor sindikata i građanskih inicijativa.

Treći dio knjige fokusira se na sektorske studije slučajeva u javnom prijevozu, vodoopskrbi i zdravstvu. Deregulacija i privatizacija javnog prijevoza povećale su pritiske na sindikate i radnike, dok je pokušaj privatizacije

vodoopskrbe naišao na snažan transnacionalni otpor, uključujući inicijativu *Right2Water*¹. Uvođenje tržišnih modela u zdravstvo izazvalo je sindikalne prosvjede i borbu za očuvanje javno financiranog sustava.

U završnom dijelu knjige uspoređuju se učinci NEG-a između zemalja i sektora te istražuju reakcije sindikata i društvenih pokreta. Tu se postavlja teorijski i politički most između analitičkih razmatranja i empirijskih studija slučaja: ono objašnjava kako je nastao i kako funkcionira institucionalni okvir koji proizvodi komodifikaciju u Europi te koji oblici političke mobilizacije iz njega izrastaju.

Knjiga jasno pokazuje da NEG nije samo instrument štednje, nego strukturni mehanizam za proširenje tržišnih principa u područja koja su tradicionalno bila smatrana javnim dobrom. Odgovor EU-a na ekonomsku nestabilnost dodatno je produbio komodifikaciju rada i javnih dobara, često na štetu demokratskog odlučivanja i radničkih prava. Ova nam knjiga donosi povijesni i analitički uvid u to kako se preoblikuju javne usluge i tržište rada.

Unatoč privremenoj suspenziji mjera štednje tijekom pandemije COVID-19, pristup EU-a i dalje je usmjeren na fiskalnu disciplinu, tržišne reforme i proširenje neoliberalnih mehanizama upravljanja. Ova knjiga pokazuje kako te politike i dalje oblikuju ekonomske i društvene uvjete diljem Europe. Uza sve veći otpor sindikata i civilnog društva, knjiga nudi analitički okvir koji omogućuje razumijevanje kako radnička politika može osporiti i preoblikovati politike EU-a. Premda je kriza uzrokovana pandemijom COVID-19 privremeno poremetila logiku NEG-a, otkrivajući potrebu za jačim javnim

uslugama, boljom zaštitom radnika i alternativnim ekonomskim modelima, EU danas ponovno pokreće fiskalnu konsolidaciju.

Knjiga tvrdi da NEG nije samo tehnički mehanizam prilagodbe, nego temeljna transformacija europskog upravljanja, koja često zaobilazi demokratske procese. Razumijevanje tih dinamika ključno je u vremenu kad je demokratska participacija u ekonomskom odlučivanju sve ograničenija.

Knjiga se ističe robusnim metodološkim okvirom koji kombinira komparativnu političku ekonomiju, sociologiju rada i antropološku osjetljivost na procese koji oblikuju svakodnevne učinke europskih ekonomskih politika. Upravo ta teorijska jasnoća, utemeljena na detaljnoj analizi dokumenata, intervjua i promatranja, čini knjigu jednim od najtemeljitijih istraživanja o novom ekonomskom upravljanju u Europi.

Ono što je posebno vrijedno jest dugotrajnost i dubina empirijskog istraživanja, koje obuhvaća više razina i vremenskih odsječaka te četiri zemlje različitih političko-ekonomskih pozicija; Njemačku, Italiju, Irsku i Rumunjsku. Takav "spori" komparativni pristup omogućuje autorima da zahvate kompleksne odnose između tržišnih i političkih pritisaka, kao i načine na koje se politike EU-a prelamaju kroz lokalne strukture moći, otpora i prilagodbe. Knjiga time ne nudi samo preciznu empirijsku sliku transformacije europskog upravljanja, nego i metodološki model istraživanja koji povezuje makrostrukturne procese i mikroprakse društvenog djelovanja. U tom smislu, njezina najveća snaga leži u sposobnosti da metodološku složenost prevedu u analitičku jasnoću i teorijski doprinos razumijevanju suvremenih odnosa između rada, države i tržišta u Europskoj uniji.

¹ Right2Water je europska građanska inicijativa (European Citizens' Initiative – ECI) koja se zalaže za pravo na pristup sigurnoj i čistoj vodi kao osnovnom ljudskom pravu. Pokrenuta je 2012. godine kao odgovor na pritiske za privatizaciju vodoopskrbe unutar Europske unije.

Važno je napomenuti da je knjiga dostupna u otvorenom pristupu, omogućujući široj publici uvid u njezine nalaze i argumente.

Umjesto da ekonomsko upravljanje tretira kao tehničko pitanje, *Politicising Commodification* razotkriva njegove političke i ideološke temelje, nudeći kritičku perspektivu za istraživače, donositelje politika, aktiviste i sindikate koji traže alternativne putove izvan

neoliberalne tržišne logike. Zbog svoje teorijske dubine i empirijske analize, knjiga je ponajprije namijenjena stručnoj publici, ali može biti korisna i širem čitateljstvu zainteresiranom za radnička prava, neoliberalne politike i budućnost europske integracije. Ona ne nudi samo dijagnozu, nego i orijentir za zamišljanje drukčije Europske unije.

Jelena Kupsjak

*Odjel za etnologiju i antropologiju,
Sveučilište u Zadru*

